

Taina Căsătoriei în teologia Sf. Ioan Gură de Aur

Viziunea creștină despre familie este clară în gândirea Sfântului Ioan Gură de Aur, care prezintă înfăptuirea ei prin capacitatea lui creatoare și har dumnezeiesc. La începuturile familiei se află căsătoria, ale cărei valori creștine le apără și le promovează. La temeliile căsătoriei surprinde o „taină mare”, taina lui Hristos-Biserică. „Numele Bisericii este întâlnire și însoțire”¹.

1. Căsătoria creștină : o viață completă

Concepția Sfântului Ioan Gură de Aur despre căsătorie nu este sistematică pentru că nu-și propune să ofere o schemă cuprinzătoare a ei, dar aceasta nu înseamnă că este lipsită de originalitate; reflectă demersul gândirii lui, îngrijorarea sa pastorală de a răspunde diferitelor probleme și provocări ce apar de fiecare dată în viață. Mărturisirea din prima perioadă a vieții lui, adică că fecioria are prioritate – chiar și temporală – față de căsătorie, cu sublinierea că și prima pereche putea să trăiască în Paradis viață îngerească fără nevoia instinctului sexual², este retractată de el însuși într-un alt moment³. Într-adevăr pe temei biblic (Gen. 2, 24), unirea trupească este posterioară căderii (Gen. 3, 1-24). Sfântul Ioan a interpretat ingenios acel fragment ca profecie⁴. După părerea sa, răspândirea neamului omenesc nu ar presupune căsătoria, de vreme ce ar fi fost suficientă intervenția directă a lui Dumnezeu, Creatorul omului⁵. Începutul căsătoriei, prin urmare, este localizat de către Hrisostom în textele de la *Facere* (Gen. 4, 1-2b), ce urmează imediat după relatarea alungării protopărinților din Paradis: căsătoria ar urma cronologic căderii ca și consecință a păcatului, cădere ce este și cauză a morții, ca pedeapsă. Deci, căsătoria ar urma după neascultarea, blasfemia și moartea⁶, chiar și dorința sexuală⁷, nu în sensul maniheic: aceasta e concluzia lui Hrisostom. În special în comentariul său la *Epistola către Corinteni* (1 Cor. 7, 1-2), cu toate că favorizează fecioria și cumpătarea, recunoaște că nunta este condiția comună a coexistenței omenești, din cauza neputinței⁸. Din acest motiv Sfântul Ioan Gură de Aur a insistat asupra adevărului conform căruia idealul desăvârșirii evanghelice este pentru toți. El spune explicit că desăvârșirea nu se întemeiază pe dificultatea faptelor virtuozitate, deoarece „Dumnezeu nu cere același nivel de virtute pentru toți”⁹.

¹ *La Psalmul 149*, 1, PG 55, 493.

² *La Geneză*, Omilia 15, 4, PG 53, 123.

³ Ottorino Pasquato, *I laici in Giovanni Crisostomo. Tra Chiesa, famiglia e citta* (Roma, 2001), p. 129.

⁴ Erminie similară la Gen. 1, 28.

⁵ *La cuvântul apostolului...*, 1, 3, PG 51, 213.

⁶ *Despre feciorie* 14, 5, SC 125, p. 142. vezi A. Moulard, *Saint Jean Chrysostome, le Défenseur du mariage et l'Apotre de la Virginité* (Paris 1923), p. 66.

⁷ *La cuvântul apostolului...*, 1, 3, PG 51, 213.

⁸ *La I Corinteni*, Omilia 19, 1, PG 61, 151.

⁹ PG 57, 469.

În acest sens, monahismul este numai o cale spre desăvârșire: „Fericirile anunțate de Hristos nu sunt rezervate în mod exclusiv pentru monahi. Pentru că aceasta ar implica în mod necesar condamnarea restului lumii; și noi am putea rațional să-L acuzăm pe Dumnezeu de cruzime. Dacă Fericirile ar fi numai pentru monahi, dacă lumea nu ar avea nădejde de dobândire a lor, prin permisiunea acordată oamenilor de a se căsători Dumnezeu Însuși ar pierde ființa umană”¹⁰. El ne îndeamnă, ca dovadă și semn a lui Dumnezeu în viața noastră, să dobândim o *viață completă* (τοῦ βίου ἀπαντα)¹¹ în Hristos. O asemenea viață au monahi, care este cu adevărat creștină întru toate: atmosfera sănătoasă (biologică¹² și psihologică¹³) a cadrului natural (cum ar fi: starea de sănătate trupească¹⁴, călirea ascetică¹⁵ etc.), îmbrăcămintea decentă¹⁶, mersul înțelept¹⁷ și mișcările¹⁸, înfățișarea neipocrită¹⁹, relațiile sau comunicarea morală²⁰, postul, privigherea și rugăciunea continuă și vorbirea măsurată.

În timp ce admite o distincție între porunci și sfaturile evanghelice, întrucât atât Mântuitorul Hristos cât și Pavel au indicat o diferență, Sfântul Ioan nu a acceptat ca laicii să concluzioneze că numai poruncile le-ar fi destinate, așa cum unii creștini au afirmat-o în Apus. „Au numai monahii singuri datorita de a plăcea lui Dumnezeu? Cu siguranță nu: Dumnezeu dorește ca toți să devină sfinți și să nu negligeze nici o virtute”²¹. „Din momentul ce ești trupul lui Hristos, poartă crucea; pentru că și El a purtat-o”²². Astfel, el insistă asupra adevărului conform căruia oamenii căsătoriți trebuie să năzuiască spre desăvârșire la fel ca și monahii, - prin practicarea rugăciunii, pocăinței și contemplației, începând cu meditarea la Sfintele Scripturi²³. Prin urmare, Sfântul Ioan Gură de Aur insistă asupra responsabilității individuale, asupra folosirii voinței libere potrivit cu îndemnul lui Dumnezeu, argumentând că Dumnezeu și-a stabilit poruncile Lui cu blândețe, din dragoste, permițându-ne să făptuim nu datorită preceptelor Lui, ci datorită voinței noastre proprii iubitoare²⁴.

2. Scopurile căsătoriei

---

¹⁰ PG 63, 67.

¹¹ *La Geneză*, Omilia 5, 6, PG 53, 53.

¹² *La Tit*, Omilia 1, 4, PG 62, 669. *Despre Pocăință* 1, 1, PG 49, 277.

¹³ *La Ioan*, Omilia 1, 4, PG 59, 28. *Despre necunoașterea lui Dumnezeu* 3, PG 48, 725. *Către Teodor cel căzut* 2, 5, PG 47, 318. După Sfântul Ioan nu locul aduce liniștea în viața monahală, ci modul (τόπος) de trăire al sufletului (*Despre cucernicie* 2, 3, PG 47, 414).

¹⁴ *La Matei*, Omilia 10, 5, PG 57, 189.

¹⁵ *Despre feciorie*, PG 48, 538. *La Evreii*, Omilia 29, 3, PG 63, 205.

¹⁶ *La Matei*, Omilia 68, 3, PG 58, 644.

¹⁷ *La Sfintele Paști* 5, PG 52, 772.

¹⁸ *La Matei*, Omilia 30, 2, PG 57, 364.

¹⁹ *Despre trufie* 57, ΕΠΕ, 30, 674. Cf. I Cor. 11, 14.

²⁰ *Ibidem*, 53. *La Ioan*, Omilia 61, 3, PG 59, 339. *La Psalmul*, Omilia 11, 1, PG 55, 144. vezi Evr. 10,24.

²¹ PG 53, 183.

²² *La Efeseni*, Omilia 3, 2-4, PG 62, 26 b; 27-28 ab.

²³ PG 47, 431. PG 62, 676. PG 63, 485.

²⁴ *La I Corinteni*, Omilia 21, 5-16.

În aceste cadre Sfântul Ioan formulează scopurile căsătoriei creștine. Caracteristic este pentru el țelul căsătoriei văzut ca medicament pentru dorința de reproducere, ce se manifestă după păcatul strămoșesc; așa se asigură extinderea speciei umane pe temeiul planului dumnezeiesc²⁵. În profunzime unul dintre scopurile căsătoriei este păzirea purității²⁶. Este evidentă o interpretare mărginită a fragmentului paulin ce s-a menționat mai sus, interpretare nu întotdeauna aceeași între Părinții Bisericii. Ea se explică prin educația ce-a primit-o Ioan despre viața angelică monahală și prin concepția lui evanghelică de dăruire și jertfă.

În prima fază a slujirii pastorale a Sfântului Ioan se poate distinge în gândirea lui nașterea de prunci ca și cauză adevărată a căsătoriei. Aceasta este consecința voinței și a cuvântului lui Dumnezeu și joacă rolul contrabalansării morții, în privința continuării neamului omenesc²⁷, dar căsătoria rămâne „haină muritoare și înrobitoare”²⁸, în comparație cu viața eshatologică. În creștinismul timpuriu procrearea este țelul principal și aproape unic al căsătoriei²⁹. Ioan Hrisostom își exprimă cu exactitate gândirea lui în lucrarea sa scurtă *Despre feciorie*, scrisă în tinerețe înainte de diaconie, susținând că, dacă la început obiectivele căsătoriei sunt două, procrearea și soluția dorinței de reproducere, „rămâne de fapt un singur scop: combaterea desfrâului și a destrăbălării”³⁰.

Contactul cu viața poporului creștin, hirotonia sa și dăruirea pastorală, paralel cu o pătrundere insistentă, inspirată de gândirea paulină, favorizează o evoluție în gândirea lui Hrisostom, ce deschide o nouă realitate în cadrul scopurilor căsătoriei: „la cele două se adaugă motivul inițial, cumințenia”³¹. Posibilitatea transformării morale a omului și asceza virtuții aparțin naturii sufletului³². Sfântul Ioan susține posibilitatea educării instinctului (ἐνστικτο), care poate să se manifeste diferit, la un comportament modificat, treptat. Că instinctul natural al omului nu este încătușat absolut, este dovedit. Sfântul Ioan crede că instinctul se poate modifica în funcție de experiență și de dispoziția prezentă a subiectului, drept care el se diferențiază de reflexe. Prin *educație* pot fi cultivate chiar și acele porniri (ορμοι), prin întrebuințarea potrivită a impulsurilor (ελατήρια)³³, însă cu premisa că vor exista imbolduri-porniri (κίνητρα-ορμοι) conforme cu firea. Impulsurile atrage organismul pentru satisfacerea pornirilor lui de conservare, vitale.

Prioritatea cumpătării sau a măsurii introduce în relația cuplului o nouă adiere, un complex bogat al relațiilor și manifestărilor personale dincolo de simpla capacitate reproductivă. Se deschide demersul celor doi soți către iubirea desăvârșită

²⁵ O. Pasquato, *op. cit.*, p. 130.

²⁶ *Despre femeie...*, 3, PG 31, 232.

²⁷ *La cuvântul apostolului...*, 1, 3 PG 51, 213.

²⁸ *Despre feciorie* 14, 5, SC 125, p. 142.

²⁹ *Despre Ana*, cuv. 1, 4, PG 54, 637.

³⁰ *Despre feciorie* 19, 1, SC 125, p. 158.

³¹ *La cuvântul apostolului...*, 3, PG 51, 213.

³² *Cateheza* 2, 3, PG 49, 235. *Către cei care se scandalizează* 19, PG 52, 519.

³³ *Despre David...*, 3, 3, PG 54, 698.

și către puritate³⁴. Iubirea desăvârșită descoperă calea către unitatea profund interioară, armonică, între cei doi soți și cu Dumnezeu: aceasta este și temeiul tainei căsătoriei³⁵, taina lui Noi.

Sfântul Ioan nu uită fragmentul paulin „din pricina desfrânării, fiecare să-și aibă femeia sa și fiecare femeie să-și aibă bărbatul ei” (1 Cor. 7, 2), dar amintește că cumpătarea în cadrul căsătoriei îi face pe soți să fie virtuoși în fața lui Dumnezeu. În interiorul gândirii lui se citește, ca în filigran, gândirea lui Pavel, ce atribuie căsătoriei, după Hrisostom, scopul evitării adulterului, favorizând destinderea dorinței, și scopul vieții cumpătate urmând ca soții să fie plăcuți lui Dumnezeu: „Acesta este darul căsătoriei, acesta rodul, acesta câștigul”³⁶. Temeiul paulin al priorității cumpătării în relație cu procreația este sigur. Deci, pentru Hrisostom, în punctul final al gândirii lui, dorința de reproducere este dată de Dumnezeu firii umane pentru nașterea de copii și paralel pentru iubirea și unirea soțiilor³⁷. Această iubire este puterea ce unește bărbatul și femeia într-o unire pură în interiorul căsătoriei³⁸; este iubirea ce unește două ființe într-o ființă unică. O astfel de stare a vieții cuplului reprezintă o stare de bucurie și o pregustare a fericirii. În secolul IV, precum se pare, dreptul căsătoriei, încă puțin dezvoltat, se găsește în armonie cu o învățatură bogată despre căsătorie prin contribuția gândirii și a activității pastorale a Părinților, în Răsărit cu Clement al Alexandriei, Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur; în Apus, cu Tertulian și pe urmă cu Ambrozio și cu Augustin³⁹. Această învățatură este importantă atât la nivelul teoretic cât și la nivelul propunerii anumitor modele de viață⁴⁰.

3. Unitatea în căsătorie

Divorțul este admis în general de legislația antică, în Grecia și Roma. Condamnarea lui înseamnă perturbarea obișnuințelor familiale cunoscute⁴¹. Gândirea lui Ioan despre unitatea căsătoriei se învârtă în jurul fragmentului Gen. 2, 24, ce se observă în Evanghelia după Matei (Mat. 19, 5). Fragmentul are istoria lui proprie, care din atracția reciprocă bărbat - femeie va ajunge să redea valoarea și demnitatea căsătoriei în timpul prelucrării lui de către Hristos și Pavel. În comentariul lui la Mat. 19, 5 și referitor la Gen. 2, 24, Ioan Hrisostom vede căsătoria ca o legătură structurată monogamic, și prin urmare indisolubilă, în cadrul planului însuși al lui Dumnezeu care creează un singur bărbat și o singură femeie⁴². Unirea mistică a lui Hristos cu Biserica este foarte strânsă, depășește oricare alta, chiar și cea a soților; este unire veșnică: din aceasta Sfântul Ioan derivă un al doilea argument

³⁴ *La I Corinteni*, Omilia 33, 6, PG 61, 285-286.

³⁵ *La Coloseni*, Omilia 12, 5, PG 62, 387.

³⁶ *Despre femeie...5*, PG 51, 232.

³⁷ *Nouă cuvântări la Geneză*, Cuvântarea IV, 1, SC 433, p. 224.

³⁸ *La Coloseni*, Omilia 10, 1, PG 62, 366. vezi C. Mazzucco, „Dignità del matrimonio e della famiglia nella riflessione patristica”, în: *Matrimonio e famiglia. Testimonianze dei primi secoli*, ediție îngrijită de M. Naldini, (Firenze, 1996), p. 9-61.

³⁹ O. Pasquato, *op. cit.*, p. 133-134.

⁴⁰ Vezi O. Bucci, „Per la storia del matrimonio cristiano fra eredita giuridica orientale e tradizione romanistica”, în *Il Matrimonio nel Codice dei canonici delle Chiese orientali* (Studi Giuridici 32, Vaticano, 1994).

⁴¹ J. Gaudement, *Il matrimonio in Occidente* (Torino, 1989), p. 33.

⁴² *La Matei*, Omilia 62, 1, PG 58, 597.

pentru unitatea căsătoriei, tipul unirii lui Hristos și a Bisericii⁴³, ce nu e o unire de natură morală, ci reală, tainică și exclusivă⁴⁴, durabilă până la sfârșitul veacurilor.

Aceasta este marea taină a Iconomieii dumnezeiești, datorită căreia natura umană se „unește” cu natura dumnezeiască, până în punctul în care Mirele să întâmpine o femeie necurată și să-i redea curățenia. Acest fapt îi îndeamnă pe Marele Vasile, pe Grigorie Teologul și pe Ioan Gură de Aur să surprindă marea taină paulină⁴⁵. Într-adevăr, tradiția ortodoxă rămâne fidelă lui Ioan Gură de Aur la această temă a tainei pauline negrăite, în care elementul personal se confundă cu cel sacru până acolo că nu pot fi concepute separabil. De altfel Sfântul Ioan va fi foarte clar în Constantinopol⁴⁶, unde va îmbogății conținutul frazei „într-un trup” introducând între cei doi soți și pe copil prin imaginea expresivă a punții: „și punte este copilul așa încât cele trei trupuri devin unul, al copilului...”⁴⁷. Hristos este „capul nostru al tuturor în Biserică”⁴⁸.

În lucrările mai mici ca cuprindere, din perioada tinereții, inserează unitatea între greutățile căsătoriei ca argument pentru feciorie. Mai târziu, după o evaluare mai matură a căsătoriei, unitatea vine să îmbogățească condițiile pe care le pune, după ce devine cea mai importantă, după ce Hristos o vroia ca o întoarcere la planul inițial al lui Dumnezeu. Unitatea căsătoriei este condiția pentru o legătură mai adâncă și mai strânsă între bărbat și femeie, ce se simt uniți, printr-o lucrarea a Proniei dumnezeiești, care prin unirea lor puternică îi păzește credincioși (fideli). Acest „patos” se dovedește intens și neschimbător⁴⁹. Structura cea mai interioară a relației conjugale îl trimite adesea pe Hrisostom la rolurile diferite ale soților.

4. Taina cea mare

Unirea între cei doi soți depășește aspectul fizic, pentru a se înscrie în nivelul dumnezeiesc; cu mai multă exactitate, această unire se găsește în relația cea mai strânsă cu taina unirii lui Hristos cu Biserica, așa precum o icoană se raportează la arhetipul ei. În acest sens, unirea între cei doi soți poate fi numită taină, în termenii paulini⁵⁰. După Sfântul Ioan, această denumire servește, în primul rând, la distingerea naturii caracteristicilor nunțiilor păgâne de cele ale naturii nunții creștine⁵¹. În al doilea rând, ajută la înțelegerea botezului ca „nuntă duhovnicească”, fiindcă și aici precum și-n căsătorie, se înfăptuiește o unire profundă între mirele-

---

⁴³ *La Psalmul 44*, 10, PG 55, 199.

⁴⁴ *La Efeseni*, Omilia 20, 3-4, PG 62, 139.

⁴⁵ *Despre femeie...*3, PG 51, 230.

⁴⁶ PG 51, 220.

⁴⁷ *La Coloseni*, Omilia 12, 5, PG 62, 388.

⁴⁸ *La Efeseni*, Omilia 20, 4, PG 62, 140. I Cor. 11, 3.

⁴⁹ *La Efeseni*, Omilia 20, 1, PG 62, 135.

⁵⁰ O. Pasquato, *op. cit.*, p. 137.

⁵¹ *La Geneză*, Omilia 56, 1, PG 54, 487.

Hristos și mireasa-sufletului⁵²: Hrisostom găsește în aceasta o „taină”, de vreme ce trimite la o poruncă a lui Dumnezeu, la creație după cădere⁵³.

Sfântul Ioan Gură de Aur aseamănă taina Botezului cu două evenimente delimitative ale vieții omului: cu căsătoria și cu nașterea. Sfântul Botez este o căsătorie duhovnicească a credinciosului cu Mirele Hristos⁵⁴. Hristos este un mistagog (μυσταγωγός)⁵⁵, în timp ce părintele este un naș (νομφογωγός) al nunții sufletului cu Mirele, așa cum pentru toată creștinătatea a existat un Ioan Botezătorul⁵⁶ și pentru Corinteni, în special, un Apostol Pavel⁵⁷. Din această nuntă sfântă rezultă o naștere duhovnicească⁵⁸. Astfel, Botezul se aseamănă cu o naștere de sus (ἀνωθεν γέννησις)⁵⁹, „din Duhul”⁶⁰. Adică, Dumnezeu este cel care ne naște⁶¹ și ne face după har fii ai „Lui”⁶². Botezul ne-a permis să intrăm în familia lui Dumnezeu⁶³, numai cel botezat poate cu adevărat să-i spună lui Dumnezeu Tată⁶⁴, pentru că doar Botezul oferă titlul de fii ai lui Dumnezeu și de frați⁶⁵, pătimind o adevărată naștere duhovnicească⁶⁶, prin harul Sfântului Duh⁶⁷.

În final, vede în căsătorie o „taină”, mai ales în relație cu Hristos și Biserica: „Precum mirele își lasă tatăl și vine spre mireasă, la fel și Hristos a lăsat tronul părintesc venind spre mireasă;...Ai văzut, prin urmare, cât de mare este taina căsătoriei, și cât de mare tip, într-adevăr, nu simplu, nici nu se decide pentru ea la întâmplare, nici nu cere venituri bănești...nici câștiguri rușinoase, ci comuniune de viață este nunta”⁶⁸. Comuniunea și unirea soților reflectă realmente unirea mistică a lui Hristos cu Biserica. În taina căsătoriei cei doi, prin unirea lor, constituie unul indisolubil, precum în unirea mistică a lui Hristos cu Biserica⁶⁹. Cei doi devin unul, așa cum Mirele-Hristos vine la Biserica - Mireasă constituind împreună cu ea un duh, excluzând orice amestec între dumnezeiesc și omenesc; cei doi soți rămân, într-adevăr, două persoane integre, autonome unite în Hristos. „În timpul nunții, tânăra nu se apropie de logodnic, ci el este cel care îi iese în întâmpinare, chiar dacă el este fiu de rege, iar ea o femeie din popor și de origine modestă, chiar dacă el trebuie să se

⁵² *Cateheza I*, 1, SC 50 bis, p. 108.

⁵³ *La Eefseni*, Omilia 20, 4, PG 62, 140.

⁵⁴ *Cateheza 1*, 1. *Cateheza 6*, 24. *Cateheza 12*, 1.

⁵⁵ *La I Corinteni*, Omilia 8, 1, PG 61, 67.

⁵⁶ *La Ioan*, Omilia 18, 1, PG 59, 113.

⁵⁷ *Cateheza 1*, 4. *Cateheza 4*, 12, ΕΠΕ 30, 326, 410. vezi II Cor. 11, 2.

⁵⁸ *La Ioan*, Omilia 10, 2, PG 59, 75-76. *La Fapte*, Omilia 40, 2, PG 60, 285. Sfântul Dionisie Areopaitul caracterizează botezul drept o „naștere Dumnezeiască” (Θείαν ἀπότεξιν, PG 3, 432 D).

⁵⁹ *La Romani*, Omilia 25, 6, PG 60, 547.

⁶⁰ *La II Corinteni*, Omilia 11, 1, PG 61, 473.

⁶¹ *La Matei*, Omilia 50, 3, PG 58, 507. *La Ioan*, Omilia 26, 1, PG 59, 153.

⁶² *La Ioan*, Omilia 14, 2, PG 59, 93. vezi Π. Χρήστου, *Ελληνική Πατρολογία*, Θεσσαλονικη 1989, vol. IV, p. 301.

⁶³ *La Eefseni*, Omilia 13, 2, PG 62, 96 B.

⁶⁴ *La Matei*, Omilia 19, 5, PG 57, 280 D.

⁶⁵ *Despre Pocăință*, 1, 4, PG 49, 282 D.

⁶⁶ *La Fapte*, Omilia 3, 6, PG 51, 96. vezi PG 51,58 C.

⁶⁷ *La Matei*, Omilia 12, 3, PG 57, 205-206.

⁶⁸ *Despre femeie*...3, PG 51, 230.

⁶⁹ *La Eefseni*, Omilia 20, 4, PG 62, 140.

căsătorească cu o mică servitoare. Iată ce se întâmplă aici. Natura umană nu a urcat până la cer, cel care a coborât către această natură vulgară și demnă de dispreț este Hristos în persoană. Cu toate acestea, odată nunta celebrată, El nu a permis ca ea să rămână mai mult timp aici jos, ci luând-o cu El, El a condus-o până la casa paternă⁷⁰. Imaginile lui Hrisostom constituie învățătura cea mai deplină ce se poate afla între Părinți⁷¹.

Relația de unire a celor doi soți cu unirea lui Hristos și a Bisericii aduce cu sine influențe hotărâtoare în unirea conjugală. Istoria relațiilor între Hristos și Biserică inspiră progresiv etapele vieții de căsătorie a soților creștini⁷². „Faptul de a fi inspirați soții din modelul relației Hristos-Biserică nu înseamnă că sunt în legătură cu ceva străin, ci înseamnă că-și asimilează mai mult temeiurile adânci și rațiunea intimă a unui tip de relație a Bisericii spre Hristos, în cadrul căreia se împletesc ei înșiși ca o parte vie și interesantă⁷³. Relația de iubire Hristos - Biserică înseamnă în cele ce urmează dăruire desăvârșită, ce atinge punctul culminant cu moartea mirelui pentru iubita lui. Și legătura soților trimite la jertfa desăvârșită a unuia pentru celălalt, dovada iubirii adevărate și a prieteniei celei mai prețioase⁷⁴. „Tu ai văzut câte feluri de legături ale iubirii a făcut Dumnezeu? Acestea au fost puse în naturile noastre cu daruri ale înțelegerii⁷⁵. În iubirea soților, Hrisostom vede cauza fericirii lor, a dragostei comuniunii⁷⁶ și a unirii lor cu Dumnezeu⁷⁷. Iubirea este conținutul însuși al tainei nunții: „Aceasta este esența însăși a lucrurilor⁷⁸, pătrunzând la rădăcina instinctului și schimbând esența firii. Cu greu va întâlnii cineva o asemenea concepție înălțătoare la alți Părinți, el a fost supranumit „profetul iubirii⁷⁹. Sfântul Ioan Gură de Aur amplasează căsătoria în centrul mesajului evanghelic, moral, surprinzând în cadrul unității și a iubirii soților instituirea întregii vieți omenești.

5. Viața conjugală : viață de sfințenie a soților

În ceea ce privește viața conjugală, Hrisostom, conformându-se modelului tradițional al femeii supuse bărbatului, găsește că forma relației cap-trup din *Epistola către Efeseni* este exemplară rolului diferit al soților (Efes. 5, 23 și 5, 28). Este vorba despre stabilirea rolului supunerii femeii (trupul) și a rolului conducător al bărbatului (capul). Se subliniază rolul de completare între soți, unitatea lor, ca rezultat al căsătoriei⁸⁰. Pe de altă parte, interdependența ce e valabilă între cap și trup

⁷⁰ *La Ioan*, Omilia 18, 2, PG 59, 115 c.

⁷¹ K. Tsouros, „La dottrina del matrimonio in San Giovanni Crisostomo”, în *Asprenas* 21 (1974), p. 34.

⁷² *La Efeseni*, Omilia 20, 2, PG 62, 137-138.

⁷³ C. Scaglioni, „Ideale conjugale e familiari in San Giovanni Crisostomo”, în Raniero Cantalamessa, *Etica sessuale e matrimonio* (Milano, 1976), p. 355.

⁷⁴ *La Geneză*, Omilia 32, 6, PG 53, 300.

⁷⁵ *La Corinteni*, Omilia 34, 4, PG 61.

⁷⁶ *La Efeseni*, Omilia 20, 5, PG 62, 141-142.

⁷⁷ *La I Corinteni*, Omilia 32, 6, PG 61, 273.

⁷⁸ *La Coloseni*, Omilia 12, 5, PG 62, 387.

⁷⁹ G. Florovsky, „Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο προφήτης της αγάπης”, în *Ακτίνας* 18 (1955).

⁸⁰ *La Ioan*, Omilia 32, 3, PG 59, 340-341.

reproduce satisfăcător egalitatea între soți⁸¹. Frica adevărată nu exclude iubirea⁸². La Sfântul Ioan găsim echivalență între iubirea soțului (capul) și supunerea soției (trupul): nu egalitate sau superioritate, ce ar fi contrară naturii, ci *respect desăvârșit*⁸³. „Într-adevăr, acolo unde este capul, acolo este și trupul. Nu există nicio dezbinare între cap și trup; dacă ar exista o separare, nu ar mai fi niciun trup și niciun cap”, de aceea „ pe această temelie astfel să construim...să nu fim separați de Hristos, ci să fim întăriți în El, pentru că dacă stăm separați pierim”⁸⁴.

Din întâietatea bărbatului decurge pacea în casă, a cărei condiție este să existe numai o singură autoritate⁸⁵. Hrisostom, din acest motiv, tinde să „căsătorească” ideea supunerii femeii, cu intenția de a apăra demnitatea ei, ce apare și din faptul autorității ei proprii, chiar dacă supusă celei bărbătești, în sânul familiei⁸⁶. Trecând de la principiul teoretic în faptă, Sfântul Ioan încredințează soțului domeniul activității publice și soției a celei private⁸⁷. Ideea egalității funcțiilor este complet străină cu gândirea antică, fie că este păgână, fie creștină. De altfel, ca să nu se mândrească omul, Dumnezeu o modelează astfel pe femeie încât să devină absolut necesară bărbatului pentru procreație și menținerea casei⁸⁸. Dacă, prin urmare, bărbatului îi aparțin atribuțiile vieții în comunitate, ca dreptatea, economia, politica și armata, femeii îi aparțin atribuțiile să toarcă lâna, să țese, să se îngrijească de bucătărie și să mențină ordinea în casă⁸⁹. Ea trebuie să se îngrijeze pentru familie și să-l scape pe soț de griji⁹⁰. Hrisostom, în continuare, interzice femeii lucrul profitabil în afara casei⁹¹. Aceste roluri distinctive sunt ale Proniei Dumnezeiești, și contribuie la unirea cuplului și la armonia familială. Soția virtuoaasă constituie pentru soț limanul liniștit, ca loc ferit de insuccesele vieții zilnice⁹². Destinația femeii ca ajutor bărbatului (Gen. 2, 18), este prelungită de Sfântul Ioan și-n funcția consolării și sprijinului acestuia⁹³. Mai mult, această funcție este necesară în relație cu fidelitatea conjugală, încrederea reciprocă⁹⁴, ca să nu fie retezată de acceptarea pacifică a muștrărilor drepte și dulci⁹⁵.

Într-o lungă discuție, pasionată, înainte de ziua nunții, soțul își împlinește rolul lui didactic, în relație cu însoțitoarea lui mai tânără⁹⁶. Cuvântul lui Ioan Gură de Aur atinge intersecitiv momentele vieții conjugale, precum cel al bogăției⁹⁷. Căsătoria care creează din doi oameni unul și unic, unește și bunurile celor doi⁹⁸. „Sunteți toți *una în*

⁸¹ *Ibidem*, Omilia 20, 5, PG 62, 142.

⁸² *Ibidem*, Omilia 20, 4, PG 62, 141.

⁸³ *Ibidem*, Omilia 20, 5, PG 62, 142.

⁸⁴ *La I Corinteni*, Omilia 8, 7.

⁸⁵ *Ibidem*, 20, 7, PG 62, 144.

⁸⁶ *Ibidem*, PG 62, 141.

⁸⁷ *Despre însoțire* 4, PG 48, 614-615.

⁸⁸ *Împotriva celor care au fecioare introduse* 5, PG 47, 502.

⁸⁹ *Despre femeie...*, 3, 4, PG 51, 230-232.

⁹⁰ PG 51, 231.

⁹¹ *Despre însoțire* 4, PG 138.

⁹² *La Geneză*, Omilia 38, 7, PG 35, 359.

⁹³ *La Geneză*, Omilia 38, 7, PG 35, 359.

⁹⁴ *La Efeseni*, Omilia 20, 6, PG 62, 144.

⁹⁵ *Ibidem*.

⁹⁶ *Ibidem*, Omilia 20, 7, PG 62, 145.

⁹⁷ *Ibidem*, Omilia 20, 8, PG 62, 147.

⁹⁸ *Ibidem*, Omilia 20, 9, PG 62, 148.

Iisus Hristos, adică sunteți numai o singură înfățișare, un singur chip în Iisus Hristos”⁹⁹. Pedagog înțelept este și femeia, dispusă mai mult decât bărbații pentru activitatea duhovnicească, cea care ca persoană, fără neliniști se află calmă în port, adică în casă¹⁰⁰. Prin urmare, după Sfântul Ioan, nunta creștină se evidențiază ca *școală de sfințenie a soților*. După părerea lui, mântuirea se poate înfăptui la fel de către fecior ca și de cel căsătorit, în timp ce și unul și celălalt pășesc pe drumul propriei lui chemări conform cu legea Domnului: „Nu este numai un mod de mântuire, ci multe și diferite. Și aceasta o spune nedefinit Hristos (Ioan 14, 2)”¹⁰¹. Dacă căsătoria și nașterea de prunci era o piedică în calea virtuții, Creatorul n-ar fi introdus căsătoria în viața noastră, tocmai pentru a nu ne păgubi de ceea ce ne este mai important și necesar¹⁰². Folosirea rea a căsătoriei, și nu căsătoria propriu-zisă, poate fi rea. Hrisostom se întoarce înapoi la perechile Vechiului Testament, la cele din Noul Testament, Aquila și Priscilla (Rom. 16, 4-5), la Filimon și Apfia (Fil. 1, 2.), pentru a învăța: „Să nu condamni căsătoria, nici să consideri că e piedică și obstacol în calea virtuții, faptul de a avea femeie, și pe copii îi hrănește, și casa o conduce, și arta o folosește”¹⁰³. Căsătoria devine școală de sfințire și desăvârșire a soților și de mântuire a tuturor celor ce alcătuiesc familia.

---

⁹⁹ *La Galateni*, Comentariu la cap. III, 5, PG 61, 656.

¹⁰⁰ *La Ioan*, Omilia 61, 3, PG 59, 340.

¹⁰¹ *Împotriva celor...* 3, 5, PG 47, 356.

¹⁰² *La Geneză*, Omilia 21, 4, PG 53, 180.

¹⁰³ *La Priscila...*, I, 3, PG 51, 190-191.